

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՓԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ՔԱՐՏԱՆՈՐԳԱԳՐԱԳԻՐ

Պարսկաստանի համար տարեկան 10 ֆր. և կամ 4 րր. թղթի գում. 20 ֆրանգ. Ներքին և արտերկրի համար տարեկան 5 ֆրանգ. Տնօրենություն ինչ կը վճարե՞լ լրագիրը ցրելու փոստի ծախքը:

Ե ՏԱՐԻ ԹԻԻ 85

1890 ՅՈՒՆԻՍ 18

ՅՈՒՆԻՍ 6 (Ն.Տ.)

ՉՈՐԵՔԱԳԻՐ

Կը հրատարակուի Կ. և Շրթ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրությունը, եթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւններն:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Rue Vacon, 50)

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԵՊԱՏԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՇԵՐ

(Քաղաքում կանոնադրեն)

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» նպատակն է աշխատել վարչական բարենորոգումներ մտցունելու թիւրքահայաստանի մէջ, Հայ Ժողովրդի տեղական պէտքերին համեմատ: Հայ Ժողովրդի ցանկութիւնն է իրաւունք ստանալ ազատօրէն ինքզինք կառավարելու որով միայն պիտի կրնան վերնալ այն հարստահալութիւններ որոնք այսօր Հայաստանի թշուառութեան և աւերակ դառնալուն պատճառ կը լինին:

«Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը իւր նպատակ իրագործելու համար իւր կարողութեան չափով կը գործադրէ ամեն յարմար եղած միջոցներն, ժամանակի պահանջներին համեմատ: Կաշխատի ներքին ոյժ գոյացունել Ազգին մէջ իւր ազատութեան համար, հրատարակութիւններ կանէ, գիւմուսներ կանէ որոց որ պէտք է և ներթափէս ու բարոյապէս կը քաջալերէ անոնց որոնք անձնուիրութեամբ կաշխատին Հայրենիքի ազատութեան գործին:

Միութիւնը կունենայ իրեն բերան եղող լրագիր որ, բացի զանազան լուրեր տալէ իրրեւ լրագիր, կը հաղորդէ ընդհանրութեան ինչ որ Միութիւնը ուզէ հաղորդել, տեղեկութիւններ կուտայ Հայաստանի և արարանակ Հայերի գրութեան վրայ և կը ծառայէ հայրենասիրական եռանդը արծարծելու Հայերին մէջ:

Ծանօթ. «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» անդամակցիլ կամ թղթակցիլ ուղղութեան պէտք է գիւմն հետեւեալ հասցէին:

M. Portoukalian (FRANCE) Marseille

* Հայոց Հայրենասիրական Միութիւնը կը նպատակէ Արմենիա լրագրի հրատարակման:

ԲԱՅՈՒՍԺ Ե ԲԱՇՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

“ԱՐՄԵՆԻԱ”

Ձ ՏԱՐԵՇՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

(1890 ՕԴՈՍՏՈՍ-91 ՅՈՒՆԻՍ)

Արմենիան կը հրատարակուի առաջիկայ տարեշրջանին մէջ միեւնոյն ուղղութեամբ և շարաթիւ երկու անգամ, չորեքշաբթի և շաբաթ օրերն:

Տարեկան բաժնորդագինն է՝

Պարսկաստանի համար 10 ֆրանգ կամ 4 րուրի թղթագրամ:

Եւրոպայի և այլ տեղերի համար 20 ֆր:

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» անդամներէն անոնց համար որոնք տարեկան 20 ֆրանգ Արմենիայի բաժնորդագին վճարելու անկարող լինելին կը յայտնեն խմբագրութեան ուղղուած մի նամակով, 10 ֆրանգ:

Անոնք որ 3 բաժնորդ կը գտնեն Արմենիայի, մէկ օրինակ ալ 2 րի կը ստանան, բայց պայմանով որ 6 քերթերն ալ մէկ ծրար եղած մէկ անձի նստքիս յիշուին:

Վեցամսեայ և եռամսեայ բաժնորդագրութիւններ ալ կընդունուին սոյն տարեշրջանի համար միեւնոյն հաշուով, առանց ուրէ յաւելման:

Արմենիայի տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ լրագիրը զրկելու փոստի ծախքը: Բաժնորդագիններն կ'ԱՆԻՍԻՅԱՅԱՐ Ե զրկուին:

Կը խնդրենք մեր բոլոր բարեկամներէ որոնք կը համակրին մեր գործի, եռանդով ջանալ տարածել Արմենիան ամեն շրջաններին մէջ ուր որ կրնան: Որչափ աւելի յաջողութիւն չառ տարածել մեր թերթը ամեն կողմի Հայերին մէջ, այնչափ աւելի շատ պիտի յաջողինք մեզ գաղափարակիցներ և ձեռնուներ ստեղծել: Մեր զօրութեան գաղտնիքը մեզ գաղափարակից Հայերը շատցունելուն մէջ է: Պէտք է աշխատել տարածել Արմենիան նոյն իսկ անտարբեր համարուած Հայերին մէջ, նոյն իսկ մեզ հակակարծիք եղողներին մէջ: Բոլորք ցոյց կուտայ որ անոնք ալ հետզհետէ պիտի մօտենան մեզ, անդադար չունելով և վերջապէս համադրելով ճշմարտութեան:

ԲԱՅՈՒՍԻ ԿԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վանի դէպքը. — Հայեցական գործերն անցկիական խորհրդարանին մէջ. — Հայերի ի Ռումանիա. — Հայերի ի Նիդերլանտ. — Նուիրատուութիւններ «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» — Տեղական. — Դամբական Սանասարեանի վրայ. — L'Arménie լրագիրը. — Հազարապետ Փանիցիի դատաստանը. — Ծանուցումներ. — Բանասիրական (Նամաստակ հայրենիքի):

ՎԱՆԻ ԴԵՊԻՐ

Վանի մէջ պատահած նոր դէպքին, այսինքն Աւոյի փախչելէ յետոյ Բուրգերի ձեռքով բռնուելուն նը. կատմամբ ինչ որ հրատարակուած էինք Արմենիայի վերջին թիւին մէջ, ճիշդապէս էր ինչ որ կը խօսուի Վանի կառավարական չըջանալներին մէջ: Բայց բուն եղելութիւնը իր բոլոր մանրամասնութիւններով ճշգրտութեամբ իմա. նալ բառական գծար եղած է այժմ քանի որ թիւրք կառավարութիւնը խստիւ կը հօկէ որ Վանէն լուրեր չը հաղորդուին արտասահման և թղթական կիցներն բառական գծար կապութեան մէջ կը գտնուին մանրամասն ճիշդ տեղեկութիւններ քաղելու և երկարօրէն թղթակցութիւններ զրկելու համար:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Ս. Լ. ԳԻՆԼԵՄԷ

ՆԱՀԱՏԱԿ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ

(Թարգմ. Ֆրանս.)

(Շար. 84ր քուէն և վերջ)

Աւարտութիւնը արտօմութեան փոխվեց, երբ կէսօրից յետոյ եկաւ գերմանացի քաղաքագետը, շատ զինուորներ հետք բերելով: Մի աչք ճակուտ մարտը էին որ մենամարտ է սկսել պրուսական իշխանութեան և Ֆրանսիացի անուան յիշատակի մէջ, նրանք այնտեղ էին. յաղթողները մի կողմից, յաղթվողները մի կողմից: Ժողովը նրանց մէջտեղը հանգրտութեամբ յարձակման էր սպասում, գլխի վրայ վսեմութեամբ ծածանելով իր դրօշակը:

Քաղաքագետը նշան արաւ. գերմանական խմբից գլուր եկաւ մի մարդ, խորտակալեց ծառը չափեց և գլուրիկով նրա բունն իր թեւերի մէջ, սկսեց բարձրանալ, ապստամբ դրօշակին յաղթելու համար: Իսկ ծեր փայտահատը ժպտում է: Մեր Պրուսիացին նրա ժպիտը չի տեսնում. նա մազլցում է. ահա՛ նա մի ձեռքով բռնել է առաջին ճիւղը և

Վերջին տեղեկութիւնները համեմատ, Պր. Դարեգին Բաղէշցեան եւս Բուրգերի ձեռքով իւր աւաղակապետ բռնուած և Վան բերուելով բանտարկուած է: Բաղմաթիւ ձերբակալութիւններ սկսած են անել: Անցած տարի Բ. Դուռէն Վան զրկուած քընդներն իրենց տեղեկագրով յայտնած էին թէ Դուռագրողներն դէպքին առթիւ Վանի նահանգապետ Խալիլ փաշան արած խուզարկութիւններն և հաղորդած տեղեկութիւններն չափազանցուած էին և թէ Հայոց գաղտնի ընկերութիւններ չկան Վանի մէջ. ուստի կուտակալ Խալիլ փաշան այժմ այս նոր դէպքէն ալ կուզէ օգուտ քաղել և զայն իր մատին փաթկնելով ուզած կերպին կը դարձունէ, ուզած գոյնը կուտայ որպէս զի անցած տարի իր հաղորդածներին հաստատութիւն տայ և իր խստութիւններով աւելի հաճելի դառնայ տալատին:

ՀԱՅՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐՆ

ԱՆԳԼԻՍԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԵՉ

Լոնտոնի L'Arménie լրագիրը իր վերջին թիւի մէջ ամփոփած լինելով

նրանից կախ ընկել. բայց ճիւղը կուտում է, ճանաչող լավեց և մարդն ու ճիւղը գետին ընկան, Ուրախ հուսաներ բարձրացան չորս կողմից: Վրտանքը մեծ չէ և Պրուսիացին, աւելի չարացած քան վերստուրված, երկրորդ անգամ յարձակումն գործեց: Այս անգամ նա սկսեց բարձրանալ աւելի կատաղութեամբ և մէկ ակնթարթում երկրորդ ճիւղին հասաւ: Բայց... նոր ճանաչող, երկրորդ անգամ նա վայր ընկաւ. երկրորդ անգամ հուսա կանչեցին: Ճիշդ որ կախարդված ծառ: Գոնէ անբախտ մազլցողն այսպէս է մտածում և հայտն վերկացաւ գետնից, նա սկսեց արագութեամբ փախչել: Կտրել է երեւակայել քաղաքագետի և նրա չըջողատողների զարմանքն ու բարկութիւնը: Մեծաւորը հազիւ համեցեց իր խմբի մի նոր անձնաւորութեան՝ փորձել ծառը բարձրանալու: Այս վերջինը խոչնդութեամբ է վարվում: Հասնելով երրորդ ճիւղին, մարդը փորձում է նրա ոյժն ու գիմացականութիւնը: Երբ կրկնութիւն. նա գիմանում է, նամանակաւ և չորրորդը: Յաջողութիւնը նրա համար անխուսափելի է երեւում: Բայց յանկարծ ժողովուրդը նկատում է, ինչպէս նա կանգ է առել ու զարմանքով անտղում ծառը, իր ձեռքերը, ամբողջ մարմինը: Ամբոխի մէջ մի րատ էր որ բերանից բերան անցաւ: Աւ

Անգլիայի Հանրային Խորհրդարանի յու-
նիս 6ի նստին մէջ Հայենական գոր-
ծերին նկատմամբ խօսուածներն, նոյնը
կը թարգմանենք այստեղ:

Պր. Ճ. Պրայս Հարցում ուղղելով
նախարարութեան, տեղեկութիւններ
ուղեց Խնուսի մէջ կատարուած սոս-
կիւն տնգթութիւններին մասին: Ար-
տաքին գործերի նախարարութեան
Խորհրդական Պր. Ճ. Ֆէրկլիսըն պա-
տասխանեց թէ էրզրումի տնգթական
հիւպատոսէն եկած մի հեռագրի հա-
մեմատ, բազմաթիւ հայ մշակներ ու-
րոնք Ռուսիայէն կը վերադառնային,
Ալաշկերտէն անցած ժամանակ Քիւր-
չ երէն յարձակում կրեր են և իրենցմէ 5
հոգի մեռեր է: Բ. Դուռը կուրանայ
այս եղբորութեան ճշգրտութիւնը և քըն-
նութիւն բացուած է այս գործ ստու-
ղելու համար:

Միեւնոյն նստին մէջ Պր. Պրայս մի
երկար ճառ խօսեցաւ, Հայաստանի մէջ
կատարուած սոսկիւն տնգթութիւն-
ներին նկատմամբ: Յիշեցուց այն գիւ-
ղացու պատմութիւնը որը մի թիւրք
պաշտօնէայ խորոված էր ստակ պա-
հանջելով: Իբր օրինակ ներկայացուց
Պիթիսի նոր վային որ կրցաւ իր նա-
հանգի մէջ բարեփոխել գործերի գը-
րութիւնը և իր եղբորակցութիւնը ը-
ստաւ որ Բ. Դուռը կրնայ ուրեմն բա-
րեփոխել Հայաստանի դրութիւնը եթէ
կամք ունենայ: Մուսա պէյի դատաւ-
տանը մի ապացոյց է որ թիւրքիա
կորուսած է արգարադատութեան
սեւէ զգացում, այն Մուսա պէյի որ
իւր հօր հետքերի վրայէն կը քայլէ:
արդէն նորա հայր անուանի եղած է
30 տարի յառաջ մի ամբողջ գիւղ այ-
րած և 80 մարդ սպաննած լինելուն
համար: Բայց Կ. Պօլիս բերուելով, այդ-
տեղ այնպէս վարուեցան իրեն հետ
որպէս թէ մի նահատակ լինէր իսլա-
մական շահերին: Թող մեր նախարա-
րութիւն օրինակ առնէ Կ. Պօլիս ալ-
մանական դեպքանէն որ ինչպէս ազ-
գեցիկ մի վարմունք ունեցաւ մի ալ-

զապիներին անհանգիստ դէմքերը պարզ-
վեցան. ծեր փայտահատն էր որ առաջինն
արտասանեց այդ բառը և ամեն մէկը
կամաց կրկնում է իր հարեւանին. «սո-
սիւնն է»: Պրուսական խումբը չի լսում
այդ բառը, բայց նա բանի էութիւնը
գուշակում է, տեսնելով իր քաջամարտի-
կի յուսահատ աշխատանքը՝ ազատվելու
թակալութիւն, որի մէջ իր չարագուշակ
բախտը բերել է գցել: Սակայն բարեկու-
թիւնն ու ամօթը ոյժ են տալիս մեր
մարդուն որ անցնում է այդ դժուար
տեղից: Մեծ չարչարանքից յետոյ նա
հասնում է գագաթին. մի ճիւղից եւս
բռնելով, իր ձեռքը դրօշակը կը շօշափէ:
Պրուսացիներին դէմքերն ուրախութիւ-
նից փայլում են, Ալաշկերտը ցաւ են
արտայայտում. միայն ծեր փայտահատն
է հանգիստ: «Թշուառութիւն» աղաղա-
կում են մի քանիսը. «Սպասեցէ՛ք» պա-
տասխանում է փայտահատը: Եւ միեւնոյն
ժամանակ Պրուսացիին մօտենում է վերջի
ճիւղին, որը սղոցով մինչև կէսը կտրված,
ինչպէս և առաջի երկուսը, կտրվում է
մարդու ծանրութեան տակ: Տեսնում են
ինչպէս մի ծանր մարմին ցատկում է մի
ճիւղից դէպի միւսը, գալիս ու ընկնում
պրուսական իշխանութեան ոտերի տ-
առջ արնով ու սոսնձով շաղախված:

մանապէս պատանի նաւաստիի պատիւը
թիւրքերէ բռնաբարուած լինելու
գործին մէջ: Թող մեր նախարարու-
թիւն ալ հրաման տայ Սըր Հուայթին
որ աւելի ազդու կերպով խօսի քիւրդ-
աւազակապետի դատին վերաբնու-
թեանը նկատմամբ: Անգլիա իրաւունք
ունի թիւրքիայի գործերին միջամտե-
լու որովհետեւ իր պատիւ կը պահան-
ջէ պատասխանատու լինել այնտեղ
գործուած ամեն մէկ ոճրի համար
քանի որ ինքն է որ կանգուն բռնած
է թիւրքիայի իշխանութիւնը (Լեքեֆ,
լեքեֆ): Առանց Անգլիայի օգնութեան,
թիւրքիան վաղուց արդէն կործան-
ուած կը լինէր: պարզ չէ՝ ուրեմն որ
Անգլիայի պարտաւորութիւնն է պա-
հանջել թիւրքիայի մէջ գործերի արդի
դրութեան բարեփոխութիւնը և աւե-
լի խիստ ազդարարութիւններ զրկել
Բ. Դրան:

Սըր Կ. Քամպելլ բողոքեց Քիթ-
ֆորա Լոյտին էրզրումի Ընդհ. հիւ-
պատոս անուանուելուն դէմ, անյար-
մար համարելով զայն մի այդպիսի
փափուկ պաշտօնի:

Սըր Ճ. Ֆէրկլիսըն պատասխանեց
թէ հիւպատոսները ամեն բան հասուն
կերպով քննելէ յետոյ կը տեղեկագ-
րեն և թէ Բ. Դուռը ընդունակ կա-
ռավարչներ զրկած է ոչ միայն Պիթ-
իս, այլ և Կրէտէ, Պէյրութ և էր-
զրում: Դաւով Մուսա պէյի դատին,
Սըր Վ. Հուայթ որոշապէս կրկնած է
Բ. Դրան թէ այդ դատաստան չհա-
մապատասխաներ բնաւ այն գաղա-
փարներին որ Անգլիայի մէջ ունին վար-
չական արգարութեան նկատմամբ:
Յաւալի է արգարեւ որ երբ առիթը
ներկայացած է մի նշանաւոր ոճրա-
գործի դատաստանը կատարելու աշ-
խարհի աչքին առջեւ, Բ. Դուռը չէ
հաճած ցոյց տալ աշխարհի թէ ինք
չուզեր խուսափիլ արգար դատաստան
անելէ (Լեքեֆ, լեքեֆ): Այսու ամե-
նայնիւ, Մուսա պէյին դէմ եղած բո-
լոր ամբաստանութիւններն ալ հաւա-

կանայք սորսափից սկսեցին աղաղա-
կել. բայց նրանց ճիշդ չի լսվում տղա-
մարդկանց «Կեցցէ՛ք Թրանիա» ձայներին
մէջ:

Ծառը կեանքով վճարեց իր հայրենա-
սիրական ցոյցի և իր յաղթանակի համար:
միեւնոյն երեկոյեան, պաշարած երկու
կարգ սուլններով, Պրուսացիները նրան
սպաննեցին: Նա ընկաւ, քաջ եղեւինը-
բայց իր ընկնելու հաշուի մէջ խաբելով
թշնամիներին, նա իր դրօշակն ուղղակի
դարձրեց դէպի ծեր փայտահատը, որը
նրան վերցնելով փախաւ, անյայտացաւ:
Որ ազգարնակութիւնը չկարողանայ ծա-
ռին իր պաշտելի առարկան շինել, իշ-
խանութիւնը հարկ համարեց նրան այ-
րել: Ճնշողները, իրենց կատաղութեան
մէջ, չնկատեցին որ դրանով այդ հերոսի
համար հին ժամանակների յուզարկաւո-
րութիւնն են կատարում:

Միւս օրը, արեգնածագին, ամբողջ
գիւղը ցանկացաւ տեսնել իր սիրելի ծա-
ռի տեղը: Գետնի հետ հաւասար նրա
կտրած բնի վրայ անյայտ ձեռքը դրել
էր մի սեւ խաչ: Ամենազիտունները կա-
րող էին նրա վրայ կարգաւ սպիտակ տա-
ռերով գրած հետեւեալ խօսքերը՝
Նահատակ հայրենիքի:

Ա. Ս.

սարապէս հիմնաւոր չէին. օրինակի
համար, կայ մէկ դատ որի մէջ բուն
յանցաւորը ինք չէ, այլ իր եղբայրն
է: Պր. Պրայս ներկայացուց թիւրքիան
իրբեւ մի հոտած գիւղի և ասաւ թէ
չատեր կան որ կը ցանկան օսմանեան
կայսրութեան կործանմանը: Պետական
մի անձի արժանի լեզու չէ այդ, մա-
նաւանդ թէ ինչ որ այս Խորհրդարա-
նի մէջ կը խօսուի, կը չըմբերուի բո-
լոր աշխարհին մէջ: (Պր. Պրայս կընդ-
միջէ Պր. Ֆէրկլիսընի ճառը, յայտա-
րարելու համար որ ինք ըսած է թէ
չատեր կան որ պիտի աւելի ընտրեն
թիւրք կայսրութեան անկումը և ե-
թէ անգլիական կառավարութիւնը
կուղէ զայն աղատել, պէտք է ատոր
յաջողութեան յարմարագոյն միջոցնե-
րը ձեռք առնէ:) Բայց Ապէրտինի
պատուարժան երեսփոխանը (Պր. Պր-
այս) չըսաւ թէ ինք անոնցմէ մէկը
չէ: Գալով Պր. Քիթֆօրտ Լոյտին,
նա քանի որ էրզրում գնացած է, մեծ
գործունէութիւն ցոյց կուտայ այնտեղ
անցած դէպքերն անգլիական կառա-
վարութեան տեղեկացնելու համար:

ՀԱՅԵՐ Ի ՌՈՄԱՆԻՍ

Ուրախութեամբ կիմանանք որ
Ռումանիայի Վեհ. Կարող Թագաւորը,
մայիս 10ին, իւր Թագադրութեան
տարեդարձի հանդիսին առթով Պուք-
րէշի հայ գաղթականութեան Աւա-
գերէց Արթ. Տ. Խորէն քահանայ Մոս-
կոֆեանին շնորհէր է «Ռումանիայի
Թագ» (Corona Romaniei) պատուա-
նշանն ասպետի (Cavaler) տիտղոսով,
Բոլոր նախարարներն և Ռումէնների
Ամեն Մետրապոլիտը իրենց շնորհա-
ւորական քարտէղներ զրկեր են Հայոց
քահանային. բազմաթիւ երեսփոխան-
ներ և Ամեն Մետրապոլիտի Փոխա-
նորդը անձամբ շնորհաւորութեան գը-
նացած են Նորին Արժանապատուու-
թեան Տ. Խորէն քահանային:

Արթ. Տ. Խորէն քահանայ Մոս-
կոֆեան մեր ազգի ժիր և գործօն
քահանայներէ մին է: Ռումաններէն
հրատարակութիւններով կը ջանայ Հա-
յաստանեայց եկեղեցին իր անարա-
տութեամբ ծանօթացունել ռումէն
ժողովրդին որի մէջ մեր եկեղեցու նը-
կատմամբ նախապաշարութիւններ տա-
րածուած կան, անշուշտ կրօնամոլ
Ռումէնների ձեռքով:

Մենք ալ խնդալցութեամբ մեր
շնորհաւորութիւններ կը յայտնենք
Արթ. Տ. Խորէն քահանային իրեն ե-
ղած պատուին համար ոյ իս արժանի է:

ՀԱՅԵՐ Ի ՀՆԻԿԱՍՏԱՆ

Կալկաթայի The Englishman Լը-
րագրէն կը քաղենք հետեւեալ տե-
ղեկութիւնները:

Կալկաթայի Հայոց ձեմարանի մըր-
ցանակարաշխութեան հանդէսը կա-
տարուեցաւ տպրիլ 26ի շաբաթ երե-
կոյին, Տալուսի ձեմարանին մէջ,
նախագահութեամբ Սըր Կոմըր Պէթէ-
րամի: Մեծ բազմութիւն ներկայ կը
դառնուէր: Հանդէսը սկսաւ «Աղգային

մաղթանք»ով որ կարդաց Արթ. Տ.
Վարդան: Այնուհետեւ կարդացուե-
ցան ճառեր և երգեր երգուե-
ցան: Պր. Յ. Գ. Արգար կարդաց մի
տեղեկագիր որով բացատրեց թէ ձե-
մարանը երկու ստիպողական պէտքեր
ունեցած է որ են մի ննջարան և մի
ընթերցարան: Ննջարանը շինուեցաւ,
բայց ընթերցարանը դեռ չէ շինուած:
Ատոր համար 10,000 ռուբլի (1) ծախք
կերթայ: Դուրսհանգայէն Ռէյ Գուն-
գա Պէրսագ Բահագուր նուիրած է
ընթերցարանի շինութեան համար 300
ռուբլի: Հայոց երեւելի տիկիներէն
երկուքը 800 ռուբլի հանգ տնտիւսած են
և ուրիշ նուէրներ ալ կան խոտաղ-
ուած: Պր. Արգար ներկայացուց նուե-
վարժարանին հաշիւները, նիւթական
կացութիւնը: 42 գիշերօթիկ աշակերտ
կայ և 22 երթեւեկ: Տարեկան քրն-
նութիւնները շատ գոհացուցիչ եղած
են: Տեղեկագրի ընթերցումէն յետոյ
հանդիսին նախագահ Սըր Կոմըր Պէ-
թէրամ յորդորական և քաջալերա-
կան մի քանի խօսքեր խօսեցաւ և
միջանակներ բաշխուել սկսաւ: Բո-
լէժի բաժնի աշակերտներէն Մկրտիչ
Մանուկեանին մի ոսկի շքանշան (մի-
տալ) տրուեցաւ և մի արծաթ շքանշան
Մ. Վ. Մանուկեանի: Առաջին տարու
դասարանի աշակերտներէն Վ. Ս. Վար-
դանեան ստացաւ մի ոսկի շքանշան
և նախակրթարանի աշակերտներէն Ա.
րամեան Գոսպար ոտացաւ արծաթ
շքանշան: Նոյնպէս մի արծաթ շքա-
նշան տրուեցաւ Պր. Ս. Յարութիւն-
եանին, հայերէն լեզուի մէջ ունեցած
յառաջդիմութեանը համար: Նոյն շը-
քանշանէն մի հատ ալ նախապատ-
րաստական դասարանի աշակերտներէն
Բարսեղ Դաւուսա Դաւաթեանի: Ֆ.
Մարտին ստացաւ մի արծաթ շքա-
նշան գծագրութեան համար և Մար-
տին Սարգիսեան ստացաւ բարի վար-
չի համար Յարութիւնեանի հաստա-
աած արծաթ շքանշանը:

Հանդէսը փակուեցաւ հայերէն
ազգա ին մի երգով որ հայ երգիչներ
խումբը երգեց:

ՆՈՒԻՍՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍՏԻՐԱՆԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան»
Վարչութիւնը շնորհակալութեամբ հրա-
տարակութեան կուտայ իրեն հասած հե-
տեւեալ նուիրատուութիւններն:

ՔԱՆԱՐԱԿԱՆԱՋԻ (Պարսկաստան) Հա-
յերէն Պր. Ա. Փ. ի միջոցով 1100 Փրանք,
ՍՈՒԼԻՆԱՋՆ Պր. Յ. Տ. Պ. ի ձեռքով 53
անձերէ 80 Փրանք, Կ. ՊՈԼԵՆ Պր. Վ.
Տ. ի ձեռքով եկած նուէր՝ արգիւնք քրո-
սանքի համար եղած խաղի, 27 Փրանք
(բարախ ծառ 11 Փրանք, Վ. Տ. 5 Փր.,
Ա. Ք. 5 Փր., Տիկին Ս. Էմիրեան 4 Փր.
և Ա. Ե. 2 Փր.), Ն. ՆԱԽԻՋԵՆԱՋՆ Պր.
Ղ. Ք. Գ. էն 16 Փրանք և 80 սանդիւմ,
ՋՄ. քաղաքէն Պր. Զորայէն Պ. Գ. Գ. ի
ձեռքով 3 ամսական նուէր 12 Փր., Ա-
ՄԵՐԻԿԱ զնացող ճանապարհորդներէ 5
Փր. (Մ. 1 Փր., Ն. 2. Ե. 1 Փր., Մ.

(1) Մէկ ռուբլին գրէթէ 2 Փր. և 36
սանդիւմ է:

բող կը լինի յաջողելու . ուստի կենեմ
կերթան հարկւրապետ Չավարոֆի
տունը :

Թ. Արնաւուտօֆ որ անոնց հետ
ընկերացած էր մինչեւ Չավարոֆի
տան դրան առջեւ , այդտեղ Միլէ
Քօլիէֆի հետ մէկտեղ կը բաժնուի
միւսներէն : Փանիցա և Րիզօֆ կը
մտնեն Չավարոֆի տունը և զայն
արթնցունելով կառաջարկեն որ հե-
ծելովսուսքը ոտքի հանէ : Չավարոֆ
չհամաձայնիր : Այն ատեն Փանիցա կը
հրամայէ իրեն որ երթայ Մաքէտօնս-
քիի տունը և Նօթարօֆը կանչէ : Նօ-
թարօֆ չեկաւ , թէեւ յառաջ պար-
ծենցած էր Փանիցային թէ ինք կընայ
յոյս գնել իր զորքերէ մէկ մասին
վրայ , հետեւապէս Փանիցա ալ միեւ-
նոյն հրահանգներ՝ որ տուած էր Րի-
զօֆին և Չավարոֆին , տուած էր
նաեւ Նօթարօֆին : Փանիցա Նօթարօ-
ֆի գալուն սպասած միջոցին , կը
պատմէ Չավարոֆին թէ ինչպէս չը
կըրտալ յաջողիլ Քիսօֆի մօտ և կախի
հայհոյութիւններ անել : Վերջապէս
տեսնելով որ արշալոյս կը ծագի և ե-
կող չկայ , կը քաշուին կերթան իրենց
տուներ : Այլ սակայն այս առաջին ան-
յաջողութենէ յետոյ ալ , իր այդ ծը-
րադիր գործադրելէ չհրաժարիր Փա-
նիցա և այս յայտնի է այն հեռագիր-
ներէ որոնք այնուհետեւ զրկած է
Արնաւուտօֆի միջոցով Բալայօֆին և
անկէ ալ ինք ստացած է : Ասկէ զատ
Րիզօֆին ասած է որ երբ յունվար 18ին
պալատի պահապան զօրքերի հրամա-
նատարութիւնը յանձնուի Րիզօֆին ,
ինք Փանիցան ալ պարզ զինուորի կեր-
պարանք մտած պահանջութիւն կու-
ղէ անել այնտեղ :

Հազարապետ Փանիցա իրեն կու-
տակիցներ գտնելու համար սպայներ
մէջէն , զանոնք գրգռելու ամեն մի-
ջոցներ կը գործածէր : Ոմանց կասէր
թէ կառավարութիւնն է պատճառ
զինուորականներին մի խեղճ և ան-
հաստատ վիճակ ունենալուն . ուրիշ-
ներն տալեւ գէշ կը խօսէր իշխանի
գերդատանական գրօշակին նկատ-
մամբ որ պալատին վրայ պարզուած է .
սպայներէ մի քանիներին առջեւ ալ
կը պախարակէր կառավարութեան
բարձրացունելը այս ինչ և այն ինչ
զինուորականների աստիճանները և ին-
Ահաւասիկ Փանիցայի մեղսակիցնե-
րի անուններն .

Հեծելազօրքի հարկւրապետներ
Չավարոֆ և Թաթէֆ , հարկւրա-
պետներ Մօլլօֆ և Բէսիմօֆ , տե-
ղակոյ Սիւմէնօֆ , ենթատեղակալ-
ներ Րիզօֆ և Սիւմէնօֆ , պահեստի
պախներ Մարքօֆ Ապլանդի , Ն.
Նօթարօֆ և Ս. Մաթէէֆ . քաղաքա-
ցիներ Բ. Բէսիմօֆ , Տ. Րիզօֆ և Թ.
Արնաւուտօֆ :

Ահաւասիկ այն նիւթական ապա-
ցոյցներ որոնք վերայիշեալներ յան-
ցապարտութիւնը երեւան կը բերեն .

Ա. Մօլլօֆ և Բէսիմօֆ հարկւրա-
պետներն և ենթատեղակալ Սիւմ-
էնօֆին նկատմամբ :

1889 զեկտ. ամսի վերջին օրերն
հարկւրապետ Մօլլօֆ յայտնեց հա-

րկւրապետ Բէսիմօֆին թէ Պուլկա-
րիաի մէջ մի յեղափոխութիւն պիտի
ծագի և թէ ատոր համար յատկապէս
Պուլկարիա եկած է Տօլլօրուքի իշ-
խանը որին հետ համաձայնուելու հա-
մար անոր մօտ գնացած է հազարա-
պետ Փանիցա : Այդ համաձայնու-
թեան մանրամասնութիւններն չյայտ-
նեց Մօլլօֆ Բէսիմօֆին : Մի քանի
օր վերջ , հազարապետ Փանիցա իր
տուն կանչեց հարկւրապետ Մօլլօֆը-
այնտեղ կը գտնուէր նաեւ ենթատե-
ղակալ Սիւմէնօֆ : Փանիցա այդ եր-
կուքը իրար գրկել տալով եղբայրա-
ցունելէ յետոյ , անոնց ներկայա-
ցուց Պուլկարիաի անհանդուրժելի
դրութիւնը և յարեց թէ պէտք է մի
յեղափոխութիւն հանել և տապալել
կառավարութիւնն ու իշխանը .—միակ
միջոց , իր կարծիքով , երկրին դրու-
թիւնը բարւոյնելու : Փանիցա հար-
ցուց հարկւրապետ Մօլլօֆին թէ «Ն.
Ա. Բ. իշխանի» ճորգ զօրագնդին մէջ
պատրաստուած խումբեր (compagnie
—հարկւրապետի մը իրաւասութեան
տակ գտնուող զօրախումբ) կան : Հա-
րկւրապետ Մօլլօֆ իրեն պատասխա-
նեց թէ 4-5 զօրախումբեր կան պատ-
րաստուած , թէ միւսներն ալ դժգոհ
են ներկայ կացութենէն և պէտք է
զանոնք ալ մեր կողմ շահիլ : Յետոյ
կերեւի որ ինչորի եղած է գիտնալ թէ
կարելի է յոյս գնել «Ն. Բ. իշխան
Ալեքսանդր Աի» հետեւակազօրի Ա.
գնդին մի քանի խումբերին վրայ . ըստ
որում այդ խօսակցութեան վերջ հա-
զարապետ Փանիցա կառաջարկէր են-
թատեղակալ Սիւմէնօֆին որ հե-
տեւեալ օր երթայ զօրանոց տեսնէ
հարկւրապետ Մօլլօֆը և անոր նշա-
նակէ Ա. զօրագնդին մէջ գտնուող այն
հարկւրապետներ որոց վրայ կարելի է
յոյս գնել : Եւ իրաւի հետեւեալ օրը
ենթատեղակալ Սիւմէնօֆ զօրանո-
ցին մէջ մի տեսակցութիւն ունեցած
է հարկւրապետ Մօլլօֆին հետ : Բայց
այդ տեսակցութեան մէջ ինչ բաներ
հաղորդեց Սիւմէնօֆ . ո՛չ Սիւմէնօ-
նօֆ և ո՛չ ալ Մօլլօֆ կը խոստովա-
նին այդ և իրենց օձիքը կուղեն ա-
զատել , ասելով թէ իրենց խօսակցու-
թիւն ընդմիջուեցաւ որովհետեւ հա-
զարապետ Մօլլօֆը վրայ եկաւ
և կանչեց հարկւրապետ Մօլլօֆը իր
պաշտօնի վերադարձալ ծառայու-
թիւններ կատարելու համար : Բայց
և այնպէս Փանիցայի խոստովանու-
թիւններէն կիսաւոյրի օրնա հրահանգ-
տուած էր Մօլլօֆին և Սիւմէնօֆին
որ գրգռութիւն և յուզում ձգեն
«Իշխան Ալեքսանդր Աի» Ա. զօրա-
գնդի և «Ն. Ա. Բ. իշխանի» 2 զօրա-
գնդի սպայներին մէջ :

(Շարունակելի)

ԻՍԿՈՒՅՈՒՄՆԵՐ HISTOIRE D'ARMÉNIE ILLUSTRÉE

Un livre réclamé et attendu depuis long-
temps, j'ose le dire, c'est l'histoire de l'Ar-
ménie, d'un peuple qui remonte à la plus
haute antiquité et que l'Europe ne connaît
pas, malgré toutes les publications de
quelques orientalistes spéciaux.

On trouve bien quelques brochures écri-
tes par des savants, qui ont eu à cœur de

fouiller dans les documents relatifs à ce
grand peuple d'Arménie ; des journaux et
relations de voyages ont bien dit quelques
mots sur les Arméniens et leur pays, mais
une histoire proprement dite de l'Arménie
manquait encore. Rév. P. Jacques Dr Issa-
verdens, le savant Mekhithariste de Venise,
vient de combler cette lacune et de satis-
faire au désir non seulement des érudits et
des chercheurs, mais de tout le monde let-
tré, en écrivant cette histoire d'Arménie.

Pour que ce nouveau livre soit accueilli
avec plus d'empressement, il est illustré
de soixante-trois figures, hors texte, de
différents artistes célèbres. L'édition est du
format grand in-4.

L'ouvrage entier, composé de 3 grands
volumes, se vend 100 francs aux bureaux
du journal l'Arménia, à Marseille. Franco
110 francs.

ARMENIA AND THE ARMENIANS

Being a sketch of its
Geography and Civil history

BY
R. Dr. ISSAVERDENS
Member of the Armenian Institution
and Academy of St. Lazaro
at Venice.

SECOND EDITION.
1878

Is to be sold in the Armenia's office. Price
5 francs and 50 centimes (4 sh. 5 pen),
free of postage.

ՀԱՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԿԵՐԸ

1878ին Պէրլին գնացած հայ պատ-
ուիրակութեան պատկերը՝ գեղեցիկ
թղթի վրայ առնուած և պատուի-
րակներէ անուններն հայերէն և ֆը-
րանսերէն տառերով միանգամայն տը-
պագրուած , կը ծախուի Արմենիաի
խմբագրատունը , Գինն է 1 ֆրանկ ,
փոստի ծախքն խմբագրատունէն վը-
ճարուելով :

Հետեւեալ գիրքերն կարելի է
ստանալ Արմենիաի խմբագրատունէն ,
իրենց առջեւ նշանակուած գիներով
և փոստի ծախքը խմբագրատունէն
վճարուելով :

Արժէքը կանխիկ չվճարուած՝ գիրք
ղրկուիր :

ՀԱՅԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

Ա. ՀԱՅ ԴԻԻՏԱԶՆՈՒԶԻ ՄԸ (սպառած) :

Բ. ՀԱՅ ԴԻԻԳԱՅԻ (սպառած) :

Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱԵԼԻ (Հայաստանի
ագատութեան ցանկացող մի Հայի
մաղթանքներն և մտածումներն են
Սաղմոսի ոճով գրուած) . 40 սնթի :

Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐՈՅ ՆԻ
ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՍԱՄ-
ԲԱՊԵՏԱՅ (Պարզար աղբիւն իր աղա-
տութիւն ձեռք բերելու համար մէկ
դարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ
հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն
է) . 1 ֆր. 50 սնթի :

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԵՈՒԱՌՆԵՐԸ . —
Հայաստանցիների թշուառութեան
գլխաւոր պարիւրներէն մին եղող պան-
դըխտութիւնը մեր աղգային նոր-
ընտիր վիպասանի գրչին նիւթ եղած
է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԵՈՒԱՌՆԵՐԸ անուն
վէպին մէջ , իրական կեանքէ առ-
նուած այդ վէպ որ մաս առ մաս
կը հրատարակուէր Արմենիաի մէջ , ա-
ռանձին տետրակով ևս հրատարակ-
ուած է այժմ և կը ծախուի Մեծ .
Հեղինակին Պարոն Մկրտիչ Թիւթիւն .
ճիւղֆի մօտ , ինչպէս նաեւ Ար-
մենիաի խմբագրատունը :

1 ֆր. 20 սանթիմ

Զ. ԳՈՄԱՌ ԳՍԹԻՊԱ—ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՅՈՐԱՆ յետ այլուրեքն աւարտե-
լուն . (Մեծանուն հայ բանաստեղծին
վերջերս գրած ագատաշունչ ընտիր
նոտանաւորներէն 3ը՝ որոնք իւր «Բա-
նաստեղծութիւններ»ի հաւաքածոյին
մէջ չեն գտնուիր , առանձինն տեա-
րակով հրատարակուած են) : Այս
տետրակէ որի շահը բարեգործական
մի նպատակի յատկացած է , 50 հա-
տը մէկ սնգամէն գնողին կը արուի
50 հատը 2 ֆրանկ 50 սանթիմի , որ
ըսել է հատը 5 սանթիմ կամ 10 փա-
րա թրքական :

Հատով կը ծախուի 0.10 սնթիմ

Հայոց Հայրենասիրական Միութեան
Ա. Հրատարակութիւն

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ

«Հայրենասիրական Միութեան»

հրատարակած այս վարդապետարանի
մէջ համառօտ կերպով բացատրուած
է թէ իւրաքանչիւր հայրենասէր Հայ
ինչ ինչեր պէտք է ունենայ և ինչ
պարտքեր ունի կատարելու :

Գինն է 20 սանթիմ և կը ծախուի
Արմենիաի խմբագրատունը : Մէկ սն-
գամէն 20 օրինակ գնողը կը վճարէ 2
ֆրանկ և 50 սանթիմ միայն , փա-
խանակ 4 ֆրանկէ : Փոստի ծախքը
կը վճարուի «Հայրենասիրական Միու-
թեան» կողմէն :

ՀԱՅԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

Ե

ԼԻՆԶԻ ՕՐԵՆԲԸ

ՏԱՃԿԱ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

(Պատկեր մօտիկ ապագայից)

ՊԵՏ Մ. Պ.

(Այս տետրակի մէջ ցոյց կը տրը-
արուի թէ բռնաւորների և աղգա-
մատնիչ Հայերի դատաստանը ինչպիսի
պէտք է տեսնուի այնպիսի երկրներին
մէջ ուր օրինաւոր և արդարադատ կա-
ռավարութիւն չկայ) :

Մէկ օրինակ գինն է 20 սանթիմ
20 օրինակը 3 ֆրանկ և 50 սանթիմ
Փոստի ծախքը կը վճարուի Արմենիաի
խմբագրատունէն :

ՏԵԱՐԲ ՄՕՐՍ ՆԻ ԸՆԿ.

ՍԵՂԱՆԱՌՈՐԲ

426 Մէյն , Փիլգեք փողոցի անկիւնը

ՈՒՍՔԸՐ (Worcester Mass.

U. S. America)

Ոոյն դրամատան գլխող Հայեր՝
Պարոն Բարբերդի մէջ անգղիական
գաղղիական օսկիով վճարելի փոխա-
նակագիր կրնան ստանալ յոյժ շահաւոր
պայմաններով :

Փորձեցէք և գոհ պիտի ըլլաք :

ՏԵՐԵՆ—ԻՄԲԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

Le Gérant : FÉLIX ENFFANTIN.

ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փոքրոզպախան
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKEL
rue Vacon 50.